

זבל מואמינים

גליון שבועי מבית 'בני אמונים'

פרשת וישלח תשפ"ד שנה י | גליון מס' 510

ת.ד 102 בני ברק | פקס: 03-5055919
9139191@gmail.com

פרתחו שעדים

דבר מוסד וגטיא 'בני אמונים'

מעשה אבות סימן לבנים

במאמר הקודם הבאנו את דברי חכמים (תנ"א רבא יא) שזכות עניית אמן היא העומדת לישראל להנצל מאויביהם ולהצמח בשונאיהם. בפרשתנו נזכרים אנו לראות כי שמירה זו עמדה לישראל כבר מאז החל להיות לעם.

ה'מגלה עמקות' מגלה כי בעת שבקש עשו לפגוע בעקב, הזכיר יעקב את זכות עניית אמן כדי להנצל מפניו, ואף מביא לכך רמז נפלא מלשון תפלתו של יעקב (לב יב): "הצילני נא מיד אחי מיד עשו"; "נא מיד אחי" - ראשי תבות 'אמן'.

במאמר חכמים: "מעשה אבות סימן לבנים" (ראה ב"ר מו ו); גם כיום עלינו לזכור ולדעת כי הטכסיס הטוב ביותר כנגד "הידיים ידי עשו", הוא "קול יעקב" - קול עניית אמן. לאור דברי חכמים ברור מעל לכל ספק כי מיליני האמנים שעם ישראל עונה מדי יום מהוות הגנה עצמית על ישראל מפני אויביהם.

חשבת לומר שאהי הסבה שמצות עניית אמן מקיפה אותנו לאורך כל היום כלו מבקר ועד ערב, ואין שום הגבלה לענותה אינסוף פעמים ביום. שכן אל הספנה התמידית האורכת לפתחנו מיד האויבים המקיפים אותנו מכל צד ובכל רגע, נדרשת לנו הצלה תמידית, וזו מקימת בדיעבד בזכות האמן.

אנשים משקיעים את מיטב כספם בפוליסות בטוח' שאינן יכולות להגן על המבטח מפני אסון, כי אם לדאג לו לפצוי כספי... האם לא ראוי שישקיעו בעניית אמן הזמינה חנם לכל דורש, אשר מלבד שהיא פותחת שערי שפע וברכה היא אף מגנה מפני הרעה?!

מכאן מפנית הקריאה לכל יהודי באשר הוא: "עת צרה היא ליעקב!" נתאחד בהקפדה ובהדור במצות עניית אמן, ואף נחזק את כל המתפללים אתנו שיענו אמן ושבכרכותיהם יענו באמן. אם נעשה כן בודאי יקיים בנו הפסוק (תהלים צא יא): "כי מלאכיו יצוה לך לשמרך בכל דרכיך", אמן ואמן.

בקריאת "הצילני נא מיד אחי מיד עשו".
שבת שלום,

278 213 מחולקת י"ן

פניני אמונים

פניני תפלה בפרשה

כבישת היצר בעניית אמן

"הצילני נא מיד אחי מיד עשו כי ירא אנכי אתו פן יבוא והכני אם על בני" (לב יב)

על קביעתו של רבי יוסי (ברכות נג ב): "גדול העונה אמן יותר מן המברך", מביא רבי נהוראי ר"ה: "שהרי גוליירים [=חילים פשוטים] מתגרים במלחמה, וגבורים נוצחים".

מכך שדמה רבי נהוראי את העונה אמן לחילים גבורים המנצחים במלחמה, למד רבי רחמים בוכריץ מגר"א שבכח עניית אמן זוכה האדם להתגבר על יצרו ולכבושו. שהרי לכבישת היצר נדרשת גבורה, וכפי שמלמדת המשנה (אבות ד א): "איהו גבור? הכובש את יצרו". הדבר נרמז אף בכך שתבות: "הכבש יצרו" עולות בגימטריה שש מאות שלושים ושלוש, כגימטריה של המילים "בעניית אמן" (בגדי שש' [ליוורנו תרנ"ט] ח"ב דף ג ע"ב).

רמז נוסף לכך שהעונה אמן זוכה להנצל מיד היצר הרע, מביא הרב מסלונים בעל הדברי שמואל' מכך שבתפלתו של יעקב להנצל מעשו אחי, המסמל את היצר הרע, הוא מזכיר את המילים: "נא מיד אחי", שראשי תבותיהם 'אמן' דברי שמואל' וישלח).

חסדים שטובתם גלויה

"ואתה אמרת היטב איטיב עמך ושמותי את זרעך כחול הים אשר לא יספר מרב" (לב יג)

רבי לוי יצחק מברדיטשוב פרש את פסל המילים "היטב איטיב" כך: יש מצבים שבהם הקדוש ברוך הוא מתנהג עם האדם בהסתם פנים, ואף שבאמת הוא מיטיב עמו ועושה עמו חסדים, לעיניו נראה, כביכול פקדו רעה חלילה. לכך בקש יעקב אבינו: "היטב איטיב" - שייטיב עמו הקדוש ברוך הוא בטובות כאלו שיהיה נכר שהן טובות (קדשת לוי).

ה'פרי מגדים' (או"ח א"א מו ה) מבאר בכך

את לשון בקשתנו אחר ברכות השחר: "ותגמלנו חסדים טובים", שלכאורה תמוה, מה פשר הלשון: "חסדים טובים", וכי יש "חסדים רעים"? אלא מבקשים אנו שיגמלנו ה' בחסדים שטובתם גלויה, ולא בחסדים שטובתם מסתרת מעיני האדם

המהרי"ץ דושינסקי היה מוסיף ומפרש בכך את בקשתנו בסיום ברכת "הטוב והמטיב" שבברכת המזון: "ומכל טוב לעולם אל יחסרנו" - שלא יגמל עמנו הקדוש ברוך הוא טובות שטובתן נסתרת, אלא "אל יחסרנו" מהטובות הנגלות לעיני העולם (בית ישראל השלם' (בית ישראל השלם' ח"ח עמ' ריט).

אינו להשען אלא על התפלה

"וישא יעקב עיניו וירא והנה עשו בא ועמו ארבע מאות איש ויחז את הילדים על לאה ועל רחל ועל שתי השפחות" (לג א)

דרש רבי זלמן סורוצקין, גאב"ד לוצק: מלכתחלה הכין עצמו יעקב לדורון, לתפלה ולמלחמה, אך בעקבות המארעות שהתרחשו עמו הסיק שאל לו לסמוך על דבר אחר מלבד התפלה; על המלחמה חזל מלסמוך אחר שבמלחמתו עם המלאך נעשה בעל מום, ככתוב (לעיל לב לב): "והוא צלע על ירכו", ועל הדורון חזל מלסמוך, אחר שהתקיים בו (קהלת ה יב): "עשר שמור לבעליו לרעתו", באשר כל האבקותו עם המלאך נגרמה לו בעקבות שובו לאסוף את הפכים הקטנים שהותיר מעבר לנחל. משפך לא נותר לו אלא לפנות לדרך היחידה שנותרה לפניו, והיא התפלה. ואכן התפלה היא שהועילה לו לבסוף, כפי שגרמז בפסוק: "וישא יעקב עיניו" - בתפלה, ומיד: "והנה עשו בא" - לקראתו לשלום. (אזנים לתורה' בראשית לב כה)

ישועה מפולה בבית הכנסת

ה' שיעביר את רע הגזרה מעל יהודי מקנאס. בית הכנסת היה אמור להיות ריק באותה שעה, אולם רבי משה הפתע למצוא בו שני יהודים השופכים שיהם בתפלה לפני ה' בככי תמרורים שהדהד מקצה בית הכנסת ועד קצהו.

רבי משה, שחש כי רגליו עומדות בתוך מעמד קדש, התקרב אליהם, והם נערו ממקומם בבהלה. הוא ספר להם על הגזרה הנוראה שנתכה על יהודי מקנאס, והשנים, שעודם היו תחת השראת התפלה, הציעו לו להצטרף לתפלתם.

אחר שעה ארפה של תפלה משלשת נפתחה לפתע הדלת על ידי המשרת. הוא קרא לרבי משה למהר לביתו, כי שליח מבית השר ממתין לו שם.

נבהל רבי משה ומהר לביתו, אלא שכבר בפתח הבין כי המגמה השתנתה. השליח שאמור היה להראות גאה ובטוח בעצמו, נראה היה שפוף ומכה יגון. "מה קרה?" התענגו רבי משה, והשליח השיב בשפף קולי: "זה בקשר לכבוד השר... הוא מת".

אך בקשי הצליח רבי משה לכלא את שמחתו ולהקטיב לתאורו של השליח; מסתבר כי השר שהיה כבד גוף, טפס במדרגות ביתו, ובמדרגה האחרונה מעד לפתע. נסה לתפס במעקה, אך זה קרס יחד עמו. הוא התגלגל במורד המדרגות ואחר שספג מכות מות, לא נותר לרופאו אלא לקבע את מותו.

"נשלחתי להזמין את כבודו למעמד הלונה שיתקיים הערב" - סכס השליח בעצב ופנה לצאת מהבית. רבי משה לונה החוצה, פולט אנהה מעשה, ומיד לאחר מכן שב לבית הכנסת, שם היו השנים עדין שקועים בתפלה.

למראה פניו האורחות של הגביר עצרו הללו את תפלתם, והוא הזמין לביתו. בדרך הוא ספר להם בקצרה על המפנה הפתאומי שקל בספור. רק ביושבם בביתו נזכר לשאלם לפשר צרתם, והללו תארו באזניו את מצוקתם.

עודו שרוי בשמחה, פתח בפניהם רבי משה את הפספת הכבדה, הושיט לכל אחד מהם חפן מטבעות שיספיק להם ברוח כלכלת ביתם למשך התקופה הקרובה, ואף הבטיחם לעמד לימים גם בעתיד בכל עת שיצדקו לעזר ומשען.

השלושה נפרדו לדרכם כשלב כל אחד מהם הומה בתודה פרטית על ישועתו, ולב כלם מאחד באמונה בכחה של תפלה הבוקעת מלב נשבר ונדכה, שכפי שזכו לחוות על בשרם, בכחה להפך גם את המצב הקשה ביותר לטובה ולברכה.

נחלת אבות' ח"א עמ' צג

תפלה לשלום היולדת והתינוק, יצאה לפתע המיולדת מהחדר ואמרה לו: "אבא יקר, בגך ברוך ה' בריא ושלם, אך היולדת נתקפה בחלשה והיא זקוקה לאכילת גתח בשר משבח כדי להשיב את רוחה, וכדאי שתמהר לקנות זאת בעבורה".

רבי שלמה יצא מהבית ולבו נשבר. הוא חפץ בכל מאדו בטובת זוגתו, אולם כיסו היה ריק מפרוטה, והוא לא ידע כיצד יוכל לעשות את אשר התבקש. בכל זאת יצא אל השוק כששפתיו מרחשות תפלה, בתקנה כי איכשהו ימציא לו ה' עזרה וישועה.

בעודו צועד מהרה, נטפל אליו לפתע הלך עני קרוע בגדים ונחף, וקרא לעברו בתחנונים: "רבי יהודי, אשתי ובנותי מטלות בבית על ערש דוי, זקוקות הן למאכלים מבריאים, וביתי ריקם מכל, אגא הענק לי מנדבת לבך הטוב".

משום מה נדמה היה ר' שלמה בעיני ההלך כבעל יכלת, אך בפעל לא היתה לו ברה אלא להשיבו ריקם ולספר לו כי אף הוא נתון במצב דומה, ולהציע לו כי "כיון שאין בידינו להושיע איש את זולתו, הבה נלך שנינו יחד אל האחד והיחיד שבידו להושיענו...".

"מי הוא זה ואיזה הוא, והיכן הוא יושב?" תהה האיש בתמימותו, ורבי שלמה הסביר לו: "זהו מלך מלכי המלכים הקדוש ברוך הוא, העונה לכל המיחלים אליו באמת; הבה נכנס לבית הכנסת ונתפלל לפניו בלב נשבר, ובדאי לא ישיבנו ריקם".

בסמוך עמד בית הכנסת שהוקם על ידי גדול עשירי מקנאס באותה עת, רבי משה בן עטר. נכנסו השנים לתוכו והגיפו את הדלת מאחוריהם, נגשו אל ארון הקדש ומיד החלו לשפך שיהם בככי ובתחנונים לפני ה'.

ובאותה שעה, לא הרחק משם, התחוללה דרמה של ממש. ישמעאלי תאב בצע שזכה ולא בישור לתאר 'שר העיר', הפך לבעל חוב עצום. בתאותו להגדיל את הונו השקיע את כל כספו בתוספת חובות גדולים שנטל על עצמו בעסקה כושלת, וכדרכם של רשעי הימים ההם, את מחיר הכשלוך דרש מהיהודים לשלם.

רבי משה בן עטר, ראש נגידי מקנאס, נקרא לבית השר, ושם נאמר לו בקול תקיף שאינו משתמע לשני פנים כי בתוך חמשה ימים עליו לגייס מקרב יהודי העיר לא פחות מחמשת אלפים שקלי זהב, ואם לא כן יגרשו לאלתר מן העיר, וביתם ונכסיהם יהיו לבו.

רבי משה, שהגזרה נתכה עליו פרעם ביום בהיר, יצא מבית השר חרד והמום. הוא לא ידע כיצד לעפל את רע הגזרה. אמנם כיהודי מאמין ידע את הצעד הראשון שעליו לעשות; ובטרם נכנס לביתו, פנה לעבר בית הכנסת שבנה בסמוך לו, כדי להתפלל לפני

לפני יותר משלוש מאות שנה התגורר בעיר מקנאס שבמרוקו אברך צעיר ושמו רבי שלמה צאיי. יושב היה האברך בבית המדרש מבקר ועד ליל, משביע את נפשו במלחמתה של תורה ומרוה את צמאוו ממימי הדעת. מצב פרנסת ביתו היה בכי

רבי משה, שחש כי רגליו עומדות בתוך מעמד קדש, התקרב אליהם, והם נערו ממקומם בבהלה. הוא ספר להם על הגזרה הנוראה שנתכה על יהודי מקנאס, והשנים, שעודם היו תחת השראת התפלה, הציעו לו להצטרף לתפלתם.

הכניסה לרבע היהודי במקנאס [המלאח]

רע, אולם בעמלו בתורה חש כאדם העשיר בתבל. ויהי היום ותלד אשת רבי שלמה בן זכר למזל טוב. ובעוד הוא עומד מחוץ לחדר כשפיו ממלל תודה לה' ושפתיו מרחשות

עניית אמן - חלק מהברכה

בחזרת התפלה

בחזרת התפלה לא יתחיל הש"ץ לומר אחת מן הברכות קודם שיסיים רב הצבור לענות אמן על הברכה הקודמת. ואולם אם יש מעוט המאריך בעניית אמן יתר על המדה, אין צריך הש"ץ להמתין עליהם. יש אומרים שאף חזרת התפלה דינה כברכות שיוצאים בהן ידי חובתם, ואף בה צריך הש"ץ להמתין אף על המעוט גם אם האריכו יותר מדי.

מקורות ובאורים:

הבאור הלכה (קכד ט) כתב שגחלקו הפוסקים בדין ברכות החזרה הנאמרות על ידי הש"ץ, אם דינו כברכות שאין יוצאים בהן ידי חובה בשמיעתו, שהרי כיום אין יוצאים בהן ידי חובת התפלה, או שלפי שחובה על הצבור לשמע את חזרת התפלה דינו כברכות שיוצאים ידי חובה (ראה משנ"ב קכד לג). המהר"מ מינץ (שו"ת, סי' פא) וה"אליה רבה' (קכח לו) פסקו שברכות החזרה דינו כברכות שיוצאים בהן ידי

חובה, ולכך יש להמתין בהן אף למעוט המאריך שלא פדיו, כדי שישמעו אף הם את הברכות. וכתב ה'פרי מגדים' (קכד א"א טו) שכן דעת המגן אברהם. ואולם לדעת ה'פרישה' (קכד יג) דין ברכות החזרה כדין ברכות שאין יוצאים בהן ידי חובה, ולכך אין להמתין בהן כי אם לרב המתפללים, שבסוים עניית אמן מפי רב המתפללים מסתימת הברכה. וכן פסק ה'מאמר מרדכי' (קכד יב). אמנם כתב ה'מאמר מרדכי' (שם, הביאו הבאור הלכה' שם) שבאפן שרב הצבור ענה אמן במרוצה שלא כראוי והמעוט ענוהו פהגו, לכלי עלמא צריך הש"ץ להמתין למעוט, אך אין שזהו דבר שאינו מצוי ואין צריך לחשש לכך. וראה בכ"פ החיים' (קכד נב) שכתב שלדעת האר"י שחובה לשמע חזרת הש"ץ, ומעלתה אף עולה על תפלת הלחש, בודאי צריך הש"ץ להמתין בה אף על המעוט.

כאמור, הכל מודים שחובה על הש"ץ להמתין בחזרת התפלה לכל הפחות לעניית אמן של רב המתפללים, וראוי להביא בענין זה את שמעורר על כך ה'משנה ברורה': "ובעונתינו הרבים הרבה אנשים נכשלים בזה כשמתפללים לפני העמוד, שחוטפים להתחיל ברכה שלאחריה תכף אחר סיום ברכה שלפניה ואין ממתנים ביניהם כלל".

עוד כתב ה'משנה ברורה' (שם לו) שדין זה נוהג אף באמירת הקדיש, שצריך אומר הקדיש להמתין על עניית אמן של רב העונים.

תענה אמונים

פגנים על מצות התפלה

אגרת אמונים

מכתב מקורא נאמן

למעלת כבוד חברי מערכת 'וכל מאמינים' הי"ו, בעלונים האחרונים הרחבתם בדברים שכתבו הפוסקים בכמה וכמה מקומות שעניית אמן על הברכה היא חלק מן הברכה. ודבר פלא הוא, שאף שהברכה נאמרת על ידי המברך, ואלו עניית אמן נאמרת על ידי השומע, בכל אפן דוקא משניהם יחד יוצאת ברכה שלמה.

חשבתי להאיר ענין זה על פי דברי המקובל האלקי רבי שלמה אלקבץ ז"ע, מחבר הפיוט 'לכה דודי' (הובאו דבריו באלשיך הק' שמות ל ג) על מצות מחצית השקל. ותכן דבריו שצויה התורה על כל אדם מישראל לתת מחצית השקל ולא שקל שלם, כדי ללמד על מעלת אחדות ישראל, שרק שני יהודים יחד נחשבים לדבר שלם, אבל אדם אחד לבדו אין לו להחשיב עצמו כאדם שלם.

נקדה זו באה לידי בטוי מפלא אף בהלכה זו, בכך שכל יהודי המברך ברכה הוא כ'חצי' עד שיבוא חברו וישלים את ברכתו בעניית אמן.

עוד חשבתי להוסיף שענין זה נרמז במה שאנו אומרים בברכת המזון "בברכה שלמה ונאמר אמן". הרוצה להתברך מן השמים בשלמות, יענה אמן וישלים את הברכה, וכך יתברך מדה כנגד מדה בברכה שלמה.

החונתם בברכה שלמה,

שמואל שארף

לונדון

נתן לשלח מכתבים לפקס שספרו 08-9746102 או לכתבת המייל: 9139191@gmail.com

חובת הפונה בתפלה

עקר התפלה - פונת הלב

במסכת תענית (ב א) דרשו חכמים כי הכתוב (דברים יא ג): "ולעבדו בכל לבבכם", מורה על חובת התפלה שהיא "עבודה שהיא בלב". מכך שתלה הכתוב את מצות התפלה בעבודת הלב, מוכח שעקרה פונת הלב (אגרת התשובה' לר"י הדרוש הראשון ו). האבודרהם (סדר שחרית של חל, תפלת שמונה עשרה) מביא בשם הראב"ד שמכך שהתפלה נקראת "עבודה" יש ללמד על גדל ההשקעה שצריך האדם להשקיע בכונת הלב בתפלה, שכן כתב: "לשון 'עבודה' הוא, להסיר המחשבה הטרודה בעסקי העולם, ולהביאה בשעבוד הפונה".

שם התפלה מורה על הפונה

עוד כותב האבודרהם שחובת הפונה בתפלה מרמזת בשמה, שכן "תפלה" בגימטריה "עבודת לב", וכן "בכונת הלב". המהר"ל (באר הגולה' באר ד) מוסיף ומפרש שאף שרש המילה תפלה הוא מלשון מחשבה. שכן תפלה היא מלשון "פלה", ככתוב (תהלים קו ל): "ויעמד פנחס ויפלל". והמילה "פלה" פרושה מחשבה, כפי שפרש רש"י על הפסוק (בראשית מח יא): "ראה פניך לא פללתי".

מצוה המתקיימת במחשבה

על השאלה מדוע אין מברכים ברכת המצוה לפני קיום מצות התפלה, כפי שמברכים על קיום שאר המצוות, משיב המהר"ם שייך (שו"ת, אורח לט) כך: כל מצוה שיש לחשש שלא תתקיים כראוי, אין מברכים עליה. משום כך על כל מצוה התלויה בכונת הלב, אין מברכים, שמא לא יכון כראוי ונמצאת הברכה - לבטלה. מעתה, לפי שמצות התפלה תלויה בכונת הלב, שהרי המתפלל בלא כונה לא קיים את המצוה כתקונה, לכך אין מברכים עליה ברכת המצוה.

אמן' שימונעה עגמת נפש

עכבה אותה הבת הקטנה כשבקשה בפייה: "אמא, עני נא אמן אחר ברכתי!"

בבית משפחת א' מקפידים כלם, מגדול ועד קטן, על עניית אמן בכונה על כל ברכה, והאם, אף שדרך בת חצי שעה עמדה לפנייה, הסכימה לבקשה. פשוט עמדה לצאת לדרך, החליטה הקטנה לברך ברכה נוספת... ואחריה החליט גם אחיה לזכות את אמו בעוד כמה אמינים... הנסיון היה קשה, אולם האמן' החביבה נצחה, והאם נאלצה להמתין עוד כמה דקות יקרות עד שסוף סוף יצאה מהבית, הפעם בלוי נאמן של כמה מלאכי אמן'.

אך יצאה מהבגן וכבר הפתה בתדהמה, כשהבחינה מולה בבעלה ובתה הצועדים לנגדה בשונה ונחת...

"בבית החולים ערכו לי בדיקות מקיפות ובסיומן החלט לחבר אותי לערוי נוזלים. אחרי הערוי התאוששתי ולבקשתי הסכים הרופא לשחררני לאלתר" - הסביר האב, כשהוא ממשיך ומספר לתמו: "בשובנו מבית החולים החלטנו ללכת בדרך עוקפת, כדי לחסוך את העליה המתישה הכרוכה בהליכה בדרך הרגילה..."

"עוד סיעתא דשמיא של אמן!" קראה האשה בהתרגשות ומיד הסבירה:

"כשעמדתי לצאת מהבית עכבוני הילדים כדי שאענה אחריהם אמן. עכשו, כשספרתם שבאתם מדרך עוקפת, הרהרתי לעצמי, כי אלו לא הייתי מתעכבת, אזי הייתי מוצאת את עצמי ברגעים אלו ממש צועדת את הדרך הארצה בואכה בית החולים, כשחבילה כבדה בידי, רק כדי לשמע שבחסדי שמים כבר השתחררת ועלי לשוב את אותה דרך בלילה חשוף לבדי, לבני הבית הפמתניים בקצר רוח ובדאגה לתחלת הסעודה... כמה עגמת נפש נחסכה ממני ומיתר בני הבית בזכות שהתעכבתי כדי לענות אמן פיאות!"

טיב הקהלה' תצוה תשע"ו

ערב שבת קודש בבית משפחת א'. מחוגי השעון שהורו על השעה ארבע וחצי אחר הצהרים, בצרוף ניחוח תבשילי השבת שפבר עמדו הכן על גבי הפלטה, בשרו ששבת קודש מתקרבת ובאה.

מסביב התרוצצו הקטנים, לבושים במיטב מחלצותיהם. הנרות כבר הוכנו בקפידה, ובעוד שעה קלה תשמע התרועה המבשרת על זמן הדלקת הנרות. או אז תכסה האם את עיניה ותברך על הנרות בנשיאת תפלה חמה על בני הבית, ילדיה היקרים.

האווירה השלוה והרגועה כל כך התהפכה בן רגע לקול צוחה שנשמע מן הסלון.

על הרצפה הבוהקת שרוע היה אבי המשפחה, שקוע בעלפון, וילדיו מסובבים אותו בחרדה. כונני הצלה שהזעקו למקום הגיעו בתוך דקות מספר ומהרו להתחיל בפעולות מצילות חיים. הילדים, שהתאוששו מההלם הראשוני, התכנסו לאמירת תהלים נרגשות.

והנה ארע הנס: האב התעורר מעלפונו, מביט סביבו כאינו מבין על מה המהומה.

"כפי הנראה מדבר בהתיבשות!" פסק הרופא שהספיק בינתים להכנס אל הבית, והאב הנהן בראשו בחלשה. אכן, בצהרים הוא שב הביתה ממסע קניות מפרך תחת השמש הקופחת, ומשום מה שכח לשותות כדבעי.

אף שהרב א' כבר חש יותר בטוב, האיץ בו הרופא להתפנות לבית החולים הקרוב, וכאשר פרסה השבת את כנפיה על העולם, כבר עמדו רגליו בפתח חדר המיון, כשאליו מתלווה הבת הגדולה. באותה שעה הדליקה האם בבית את נרות השבת, ולאחר ההדלקה התפללה בדמעות לשלום בעלה.

אחת השכנות התנדבה לשמר על הקטנים, והאם פנתה לצאת לבית החולים כשבידיה ארוזים מיטב מאכלי השבת, אלא שבפתח הבית

עניית אמן מגלה את אור האמונה

המגיד ממזריטש מבאר באופן נפלא את הסבה לדברי חכמים (ברכות נגב): "גדול העונה אמן יותר מן המברך:"

כאשר אדם אומר דבר מה ואחד השומעים מטיל ספק בדבריו, ובא אדם שלישי ומאמת את דברי האומר, הרי הוא גורם בכך שיתקבלו דברי האומר. ענין זה מתקיים בכל עת שנאמרת ברכה; המברך מבקש לגלות את מלכות ה' בעולמו, ואולם לעמתו הטבע הגשמי מסתיר ומטשטש הכרזה זו. בעניית אמן מאמת העונה את דברי המברך וגורם בכך שיתגלה אור האמונה בעולם.

משום כך אף המטילי חכמים (שם) את המברך לחיל פשוט שאין בכחו לנצח במלחמה, ואלו את העונה אמן לגבור המנצח במלחמה. שכן, כאמור, המברך נאבק בטבע הגשמי המבקש להסתיר את גלוי מלכות ה' בעולמו, ורק העונה אמן הוא שמכריע את הפך ומגלה את אור האמונה בעולם. ומוסיף המגיד ואומר שבגלותו את אור האמונה ממשיך העונה אמן שפע ובכך לעולם (מגיד דבריו לעקב, מהד' קוץ תקמ"א דף מג ע"א).

המגיד ממזריטש י"ט בכסלו תקל"ד

רבי דב בער נולד בשנת תס"ד לאביו רבי אברהם בעיר לוקאטש שבאוקראינה, ובימי נעוריו נמנה עם בחירי הלומדים בישיבתו של בעל הפני יהושע.

כמה שנים לאחר נשואיו עבר להתגורר בעיר קוריץ ושמש בה כמגיד מישרים.

בשנת תקי"ב פגש לראשונה בבעל שם טוב ומאז דבק בו, והיה לאחד מגדולי תלמידיו. על גדל מעלתו מעיד בעל התפארת שלמה (רמזי פורים): "נתגלגל הדבר שמסר הבעל שם טוב למגיד כל מעינות החכמה, וזכה להיות מנהיג הדור, ועדין מתנוצץ אור קדשותו בתלמידיו הבאים אחריהם בכל דור ודור".

לאחר הסתלקותו של הבעל שם טוב, מנה בנו רבי צבי הירש את המגיד ליוורשו ולמלא מקומו. עם התמנותו עבר המגיד להתגורר במזריטש, שם הסתופפו בצלו אלפי חסידים שלמדו מפיו תורה וחסידות.

בי"ט בכסלו בשנת תקל"ד נסתלק המגיד לבית עולמו, ומנחתו כבוד באניפולי, אליה עבר חדשים ספורים לפני הסתלקותו.

האהל על ציונו של המגיד ממזריטש